

Είμαι άξιος ή ανάξιος;

/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη

(†π. Αλέξανδρος Σμέμαν)

Ο πρώτος και ουσιαστικός καρπός όλης της χρι-στιανικής ζωής και πνευματικότητας, όπως παρουσιάζεται στη ζωή των αγίων είναι το αίσθημα όχι κάποιας «αξίας» αλλά της αναξιοτήτας. Όσο πιο κοντά στο Θεό είναι κανείς τόσο πιο πολύ συνειδητοποιεί την οντολογική αναξιοτήτα όλων των δημιουρ-γημάτων μπροστά στο Θεό, και την εντελώς ελεύθερη δωρεά του Θεού.

Μια τέτοια γνήσια πνευματικότητα είναι πέρα για πέρα ασυμβίβαστη με κάθε έννοια «αξίας», με καθετί που μόνο του θα μπορούσε να μας κάνει «άξιους» αυτής της δωρεάς. Γι' αυτό ο Απόστολος Παύλος γράφει: «...Γιατί ο Χριστός, παρ' όλο που ήμασταν ακόμη ανίκανοι να κάνουμε το καλό, πέθανε για μας, τους ασεβείς ανθρώπους, στον προκαθορισμένο καιρό. Δύσκολα θα έδινε κανείς τη ζωή του ακόμα και για ένα δίκαιο άνθρωπο. Ίσως αποφάσιζε κανείς να πεθάνει για κάποιον καλό άνθρωπο. Ο Θεός όμως ξεπερνώντας αυτά τα όρια έδειξε την αγάπη του για μας, γιατί ο Χριστός έδωσε τη ζωή του για μας, ενώ ζούσαμε ακόμα στην αμαρτία»(Ρωμ. 5,6-8). Το «μέτρημα» αυτής της δωρεάς με βάση τα προσόντα μας και την αξία μας είναι η αρχή της υπερηφάνειας που αποτελεί την ουσία της αμαρτίας.

Αυτή η τάση έχει το κέντρο της, αλλά ταυτόχρονα και την πηγή της στη μυστηριακή ζωή. Ακριβώς τη στιγμή που προσεγγίζουμε τα Άγια Δώρα, συνειδητοποιούμε «πάλιν και πολλάκις» ότι υπάρχει ένα θεϊκό «δίχτυ» μέσα στο οποίο πιαστήκαμε και από το οποίο, με την ανθρώπινη σκέψη και λογική, δεν μπο-ρούμε να ξεφύγουμε. Γιατί αν, εξαιτίας της «αναξιότητάς» μου απέχω από τη θεία Κοινωνία, αν απορρίπτω και αρνούμαι το θείο δώρο της αγάπης, της συμφιλίωσης και της ζωής, τότε μό-νος μου αφορίζω τον εαυτό μου αφού «εάν δεν φάτε την σάρ-κα του Υιού του ανθρώπου και δεν πιείτε το αίμα του, δεν έχετε μετοχή στη ζωή» (Ιω. 6,53). Αν παρ' όλα αυτά «εσθίω και πίνω αναξίως», «κρίμα εαυτώ εσθίω και πίνω». Έτσι είμαι καταδικα-σμένος αν δεν κοινωνήσω, αλλά καταδικασμένος είμαι και αν κοινωνήσω ανάξια, γιατί ποιος ποτέ υπήρξε «άξιος», ώστε να τον αγγίξει το θείο πυρ και να μην καταφλεχθεί;

Έτσι λοιπόν απ' αυτή τη θεϊκή παγίδα δεν υπάρχει διαφυγή με τα ανθρώπινα μέσα της λογικής όταν εφαρμόζουμε στα θεία Μυστήρια τα ανθρώπινα κριτήρια, τα δικά μας μέτρα και τις ε-κλογικεύσεις μας. Υπάρχει κάτι το πνευματικά τρομερό για την αναπαυμένη και καλή συνείδηση το οποίο επίσκοποι, ιερείς και λαϊκοί επίσης, αλλά κυρίως εκείνοι που προσποιούνται τους καλά εξασκημένους στην «πνευματικότητα», το αποδέχονται και το υποστηρίζουν σαν παραδοσιακό και το οποίο φανερώνει τη σύγ-χρονη κατάσταση στη μυστηριακή ζωή· είναι δε αυτό η κατάστα-ση εκείνη στην οποία ένα μέλος της Έκκλησίας θεωρείται «εντάξει» αν για πενήντα μία εβδομάδες (του χρόνου) δεν έχει πλη-σιάσει το Άγιο Ποτήριο λόγω της «αναξιότητάς» του αλλά ύστε-ρα, στη διάρκεια της πεντηκοστής δεύτερης εβδομάδας, αφού εκπλήρωσε μερικές υποχρεώσεις, πέρασε από μια ολιγόλεπτη εξομολόγηση, έλαβε άφεση αμαρτιών, ξαφνικά έγινε «άξιος», για να γυρίσει, μετά τη θεία Κοινωνία του, στην «αναξιότητά» του και πάλι. Αυτό είναι το τρομερό· γιατί μια τέτοια κατάσταση σί-γουρα απορρίπτει αυτό που αποτελεί το

πραγματικό νόημα και το σταυρό της χριστιανικής ζωής και αυτό που μας αποκαλύπτεται στο Μυστήριο της θείας Ευχαριστίας: το ότι είναι αδύνατο να προσαρμοστεί ο Χριστιανισμός στα μέτρα μας και στο επίπεδό μας και το ότι είναι αδύνατο να τον αποδεχτούμε παρά μόνο με του Θεού και όχι με τους δικούς μας όρους.

Ποιοί είναι αυτοί οι όροι; Πουθενά αλλού δεν εκφράζονται οι όροι αυτοί καλύτερα παρά στα λόγια που εκφωνεί ο ιερέας όταν ανυψώνει τον Άγιο Άρτο και τα οποία στην πρώτη Εκκλησία ήταν ακριβώς τα λόγια με τα οποία καλούσε τους χριστιανούς στη θεία Κοινωνία: «Τα άγια τοις Αγίοις». Με αυτά τα λόγια και με την απάντηση του λαού «Εις Άγιος, εις Κύριος, Ιησούς Χριστός...», όλα τα ανθρώπινα επιχειρήματα, αληθινά, καταρρίπτονται. Τα «Άγια», το Σώμα και το Αίμα του Χριστού, είναι μόνο για κείνους που είναι άγιοι. Και όμως, από την άλλη μεριά, κανένας δεν είναι άγιος, εκτός από τον Ένα Άγιο Κύριο Ιησού Χριστό. Και έτσι, από την άποψη της άθλιας ανθρώπινης «αναξιότητας» η θύρα είναι κλειστή· δεν υπάρχει τίποτε που να μπορούμε να προσφέρουμε και που να μας κάνει «άξιους» γι' αυτό το Άγιο Δώρο. Τίποτε απολύτως εκτός από την Αγιότητα του ίδιου του Χριστού ο οποίος με την τέλεια αγάπη Του και το έλεός Του προσφέρθηκε σε μας κάνοντάς μας «γένος εκλεκτόν, βασιλείον ιεράτευμα, έθνος άγιον» (Α' Πετρ. 2,9).

Είναι η δική Του αγιότητα και όχι η δική μας που μας κάνει ά-γιους και επομένως «άξιους» να προσεγγίσουμε και να λάβουμε τα Άγια Δώρα. Γιατί, όπως λέει ο Νικόλαος Καβάσιλας σχολιά-ζοντας αυτά τα λόγια: «κανένας δεν έχει την αγιότητα από τον εαυτό του, ούτε έργο ανθρώπινης αρετής είναι η αγιότητα, αλλά όλοι από Εκείνον παίρνουν την αγιότητα και για Εκείνον. Και όπως αν βάλεις πολλούς καθρέπτες κάτω από τον ήλιο, θα νομί-σεις ότι βλέπεις πολλούς ήλιους, ένας δεν είναι πράγματι ο ήλιος που αστράφτει...».

Αυτή, λοιπόν, είναι η βασική «αντινομία» της μυστηριακής ζωής. Θα μπορούσε όμως να γίνει κάποιο σφάλμα αν περιορι-στεί μόνο στα Μυστήρια. Η αμαρτία της βεβήλωσης για την ο-ποία μιλάει ο Απόστολος Παύλος όταν αναφέρει το «εσθίειν και πίνειν αναξίως» αγκαλιάζει όλη τη ζωή, γιατί ολόκληρη η ζωή, ο όλος άνθρωπος, το σώμα και το πνεύμα, αγιάστηκαν από το Χριστό και έγιναν άγια και σαν άγια «δεν ανήκουν σε μας». Η μόνη ερώτηση που απευθύνεται στον άνθρωπο είναι κατά πόσο επιθυμεί και είναι έτοιμος να αποδεχτεί με ταπείνωση και υπακοή, αυτή την αγιότητα που τόσο ελεύθερα και με αγάπη του προσφέρεται πρώτα απ' όλα σαν σταυρός πάνω στον οποίο πρέπει να σταυρώσει τον «παλαιόν άνθρωπον συν τοις παθήμασι και ταις επιθυμίαις» του, σαν κριτής που συνέχεια τον κρίνει και τέλος σαν χάρη και δύναμη να πολεμάει διαρκώς για την αύ-ξηση του νέου

ανθρώπου μέσα του, και αυτής της νέας και άγιας ζωής στην οποία συμμετέχει. Συμμετέχουμε στη θεία Κοινωνία μόνο γιατί έχουμε αγιαστεί διά του Χριστού και εν τω Χριστώ και συμμετέχουμε για να γίνουμε άγιοι, δηλαδή να εκπληρώσουμε τη δωρεά της αγιότητας στη ζωή μας. Όταν κανείς δεν αναγνωρίζει ακριβώς αυτό, τότε «εσθίει και πίνει αναξίως»· όταν, με άλλα λόγια, κοινωνεί και θεωρεί τον εαυτό του «άξιο» χάρη στις δικές του δυνάμεις και όχι χάρη στην αγιότητα του Χριστού ή όταν κανείς κοινωνεί χωρίς να συσχετίζει τη θεία Κοινωνία με ολόκληρη τη ζωή του, δηλαδή να την παίρνει σαν κριτήριο της ζωής του, αλλά και σαν δύναμη για τη μεταμόρφωσή της, σαν συγχώρεση και ακόμα σαν αναπόφευκτη είσοδο στην «τεθλιμένη οδό» του αγώνα και της προσπάθειας.

(Alexander Schmemmann, Μεγάλη Σαρακοστή, εκδ. Ακρίτας, σ. 139-141)